Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Første Afdeling)

5. september 2019*

»Appel – erstatningssøgsmål – artikel 340, stk. 2, TEUF – urimeligt lang sagsbehandlingstid ved Den Europæiske Unions Ret – erstatning for tab, som hævdes lidt af sagsøgeren – begrebet »en enkelt virksomhed« – materiel skade – bankgarantiomkostninger – årsagssammenhæng – tab af indtægter – ikke-økonomisk skade – Den Europæiske Unions ansvar for skade forvoldt ved tilsidesættelser af EU-retten som følge af en afgørelse fra Retten – Unionen ikke ansvarlig«

I de forenede sager C-447/17 P og C-479/17 P,

angående to appeller i henhold til artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol, iværksat henholdsvis den 25. juli 2017 og den 8. august 2017,

Den Europæiske Union repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol først ved J. Inghelram og K. Sawyer, derefter ved J. Inghelram som befuldmægtigede,

appellant,

de øvrige parter i appelsagen:

Guardian Europe Sàrl, Bertrange (Luxembourg), repræsenteret ved solicitor C. O'Daly og avocat F. Louis,

sagsøger i første instans,

Den Europæiske Union repræsenteret ved Europa-Kommissionen ved N. Khan, A. Dawes og C. Urraca Caviedes, som befuldmægtigede,

sagsøgt i første instans (sag C-447/17 P),

og

Guardian Europe Sàrl, Bertrange, repræsenteret ved solicitor C. O'Daly og avocat F. Louis,

appellant,

de øvrige andre parter i appelsagen:

Den Europæiske Union repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol først ved J. Inghelram og K. Sawyer, derefter ved J. Inghelram, som befuldmægtigede,

* Processprog: engelsk.

Den Europæiske Union repræsenteret ved Europa-Kommissionen ved N. Khan, A. Dawes og C. Urraca Caviedes, som befuldmægtigede,

sagsøgt i første instans (sag C-479/17 P),

har

DOMSTOLEN (Første Afdeling),

sammensat af vicepræsidenten for Domstolen, R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), som fungerende formand for Første Afdeling, og dommerne J.-C. Bonichot, E. Regan, C.G. Fernlund og S. Rodin,

generaladvokat: Y. Bot,

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. maj 2019,

afsagt følgende

Dom

1 Ved deres respektive appeller har dels Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol (sag C-447/17 P), dels Guardian Europe Sàrl (sag C-479/17 P) nedlagt påstand om delvis ophævelse af Den Europæiske Unions Rets dom af 7. juni 2017, Guardian Europe mod Den Europæiske Union (T-673/15, EU:T:2017:377, herefter »den appellerede dom«), hvorved denne dels tilpligtede Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, at betale en erstatning på 654 523,43 EUR til Guardian Europe for den økonomiske skade, som dette selskab har lidt som følge af tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingsfrist i den sag, der gav anledning til dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (sag T-82/08, EU:T:2012:494) (herefter »sag T-82/08«), dels frifandt Den Europæiske Union i øvrigt.

Retsforskrifter

Statutten for Den Europæiske Unions Domstol

2 Artikel 56 i statutten for Den Europæiske Union fastsætter:

»Der kan iværksættes appel til Domstolen, senest to måneder efter forkyndelsen af den pågældende anfægtede afgørelse, af afgørelser, hvorved den pågældende sags behandling ved Retten er blevet afsluttet, samt af afgørelser, der afgør en del af en sags realitet, eller hvorved der tages stilling til en formalitetsindsigelse vedrørende Rettens kompetence eller en påstand om afvisning af sagen.

Appel kan iværksættes af enhver part, som helt eller delvis ikke har fået medhold. […]«

Domstolens procesreglement

3 I henhold til artikel 174 i Domstolens procesreglement »[skal] [p]åstandene i svarskriftet […] gå ud på, at appellen helt eller delvist tages til følge, afvises eller forkastes«.

4 Procesreglementets artikel 176 har følgende ordlyd:

»1. De parter, der er omfattet af artikel 172, kan iværksætte kontraappel inden for samme frist som den, der er fastsat for indgivelse af svarskrift.

2. Kontraappel skal iværksættes ved særskilt dokument, som skal være forskelligt fra svarskriftet.«

5 Nævnte procesreglements artikel 178 fastsætter:

»1. Påstandene i kontraappelskriftet skal gå ud på, at Rettens afgørelse ophæves helt eller delvist.

2. Påstandene kan ligeledes gå ud på, at en udtrykkelig eller stiltiende afgørelse vedrørende sagens antagelse til realitetsbehandling ved Personaleretten ophæves.

[…]«

Tvistens baggrund

6 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 12. februar 2008 anlagde Guardian Industries Corp. og Guardian Europe sag til prøvelse af Kommissionens beslutning K(2007) 5791 endelig af 28. november 2007 om en procedure efter artikel [101 TEUF] og EØS-aftalens artikel 53 (sag COMP/39165 – planglas) (herefter »den omtvistede beslutning«). I deres stævning nedlagde selskaberne i det væsentlige påstand om delvis annullation af beslutningen, for så vidt som den vedrørte dem, og om nedsættelse af den bøde, som de var blevet pålagt ved denne beslutning.

7 Ved dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), frifandt Retten Kommissionen.

8 Ved stævning indleveret den 10. december 2012 appellerede Guardian Industries og Guardian Europe dommen af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494).

9 Ved dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363), ophævede Domstolen for det første dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), for så vidt som Retten havde forkastet anbringendet om en tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling med hensyn til beregningen af størrelsen af den bøde, som blev pålagt Guardian Industries og appellanten til solidarisk hæftelse, og for så vidt som den havde pålagt sidstnævnte at betale sagsomkostningerne. For det andet ophævede Domstolen artikel 2 i den omtvistede beslutning for så vidt som denne artikel 2 fastsatte beregningen af størrelsen af den bøde, som blev pålagt Guardian Industries og Guardian Europe til solidarisk hæftelse, til 148 000 000 EUR. For det tredje fastsatte Domstolen den bøde, som Guardian Industries og appellanten skulle pålægges til solidarisk hæftelse for den i artikel 1 i den omtvistede beslutning konstaterede overtrædelse, til 103 600 000 EUR. For det fjerde forkastede Domstolen appellen. For det femte fordelte Domstolen sagsomkostningerne.

Sagen for Retten og den appellerede dom

10 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 19. november 2015 anlagde Guardian Europe sag på grundlag af artikel 268 TEUF og artikel 340, stk. 2, TEUF mod Den Europæiske Union, repræsenteret ved Europa-Kommissionen og ved Den Europæiske Unions Domstol, med påstand om erstatning for det tab, som dette selskab havde lidt som følge af dels den urimelig lange sagsbehandlingstid ved Retten i forbindelse med sag T-82/08, dels tilsidesættelse af princippet om ligebehandling i den omtvistede beslutning og i dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494).

11 Ved den appellerede dom udtalte og bestemte Retten:

»1) Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, betaler Guardian Europe […] en erstatning på 654 523,43 EUR for det økonomiske tab, som dette selskab har lidt som følge af en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag [T-82/08]. Denne erstatning forhøjes med udligningsrenter fra den 27. juli 2010 indtil afsigelsen af nærværende dom til den af Eurostat (Den Europæiske Unions Statistiske Kontor) konstaterede årlige inflation, for den pågældende periode, i den medlemsstat, hvor dette selskab har hjemsted.

2) Den af punkt 1 omhandlede erstatning forhøjes med morarenter fra afsigelsen af nærværende dom, indtil det fulde beløb er blevet betalt, på grundlag af den af Den Europæiske Centralbank (ECB) fastsatte sats for dens vigtigste genfinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint.

3) I øvrigt frifindes Unionen.

4) [Guardian Europe] betaler omkostningerne afholdt af Unionen, repræsenteret ved Europa-Kommissionen.

5) Guardian Europe på den ene side og Unionen på den anden side bærer hver deres egne omkostninger.«

Parternes påstande

12 Med sin appel i sag C-447/17 P har Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, nedlagt følgende påstande:

– Punkt 1 i den appellerede doms konklusion ophæves.

– Frifindelse med hensyn Guardian Europes påstand, der er nedlagt i første instans, om tilkendelse af et beløb på 936 000 EUR vedrørende omkostninger til bankgaranti som erstatning for det tab, som Guardian Europe angiveligt har lidt som følge af en tilsidesættelse af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08. Subsidiært: Erstatningsbeløbet nedsættes til 299 251,64 EUR, og de beregnede udligningsrenter nedsættes, henset til, at beløbet er sammensat af flere beløb, som forfaldt til betaling på forskellige tidspunkter.

– Guardian Europe tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

13 Guardian Europe har nedlagt følgende påstande:

– Appellen forkastes.

– Appellanten tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

14 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Kommissionen, har nedlagt følgende påstande:

– Appellen tages til følge i sin helhed, og

– Guardian Europe tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

15 Med sin appel i sag C-479/17 P har Guardian Europe nedlagt følgende påstande:

– Den appellerede dom ophæves, for så vidt som en del af Guardian Europes påstand om erstatning, som var baseret på artikel 268 TEUF og artikel 340, stk. 2, TEUF, blev forkastet i domskonklusionens punkt 3.

– Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, tilpligtes at betale Guardian Europe erstatning for det tab, der er lidt som følge af, at Retten ikke afsagde dom inden for en rimelig frist, ved at betale selskabet følgende beløb, herunder dels udligningsrenter, der beregnes fra den 27. juli 2010, til den af Eurostat konstaterede årlige inflationsrate for den pågældende periode i den medlemsstat, hvor Guardian Europe har hjemsted, dels morarenter fra afsigelsen af den dom, som afgør nærværende appelsag, på grundlag af den af ECB fastsatte sats for dennes vigtigste genfinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint:

  – 1 388 000 EUR for offeromkostninger eller tab af indtægter

  – 143 675,78 EUR for bankgarantiomkostninger

  – et beløb, der er fastlagt i form af en passende procentdel af den bøde, som er pålagt Guardian Europe ved den omtvistede beslutning, for ikke-økonomiske tab

– Den Europæiske Union, repræsenteret ved Kommissionen og ved Den Europæiske Unions Domstol, tilpligtes at betale Guardian Europe erstatning for det tab, der er lidt som følge af Kommissionens og Rettens tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, ved at betale selskabet følgende beløb, herunder dels udligningsrenter, der beregnes fra den 19. november 2010 til og med den dato, hvor Domstolen træffer afgørelse i denne appelsag, til den af Eurostat konstaterede årlige inflationsrate for den pågældende periode i den medlemsstat, hvor Guardian Europe har hjemsted, dels morarenter fra afsigelsen af den dom, som afgør nærværende appelsag, på grundlag af den af ECB fastsatte sats for dennes vigtigste genfinansieringstransaktioner, forhøjet med to procentpoint:

  – 7 712 000 EUR for offeromkostninger eller tab af indtægter

  – et beløb, der er fastlagt i form af en passende procentdel af den bøde, som er pålagt Guardian ved den omtvistede beslutning, for ikke-økonomiske tab.

– Subsidiært hjemvises sagen til Retten.

– Den Europæiske Union, repræsenteret ved Kommissionen og ved Den Europæiske Unions Domstol, tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

16 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, har nedlagt følgende påstande:

– Appellen forkastes.

– Guardian Europe tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

17 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Kommissionen, har nedlagt følgende påstande:

– Appellen forkastes, for så vidt som den er anlagt mod Kommissionen.

– Guardian Europe tilpligtes at bære sine egne omkostninger og at betale de af Den Europæiske Union, repræsenteret ved Kommissionen, afholdte omkostninger.

18 Med sin kontraappel i sag C-479/17 P har Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, nedlagt følgende påstande:

– Afgørelsen om afvisning af formalitetsindsigelsen vedrørende påstanden om erstatning for indtægtstab ophæves.

– Den af Guardian Europe nedlagte påstand om erstatning for indtægtstab afvises.

– Guardian Europe tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

19 Guardian Europe har nedlagt følgende påstande:

– Kontraappellen forkastes.

– Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, tilpligtes at betale sagsomkostningerne.

20 Ved afgørelse truffet af Domstolens vicepræsident, som fungerende formand for Første Afdeling, den 3. juni 2019 blev sag C-447/17 P og sag C-479/17 P forenet med henblik på dommen.

Om appellen i sag C-447/17 P

21 I appelskriftet i sag C-447/17 P har Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, fremsat fire anbringender. Ved skrivelse af 7. januar 2019 har Den Europæiske Union imidlertid frafaldet det tredje og det fjerde anbringende til støtte for sin appel.

Parternes argumentation

22 Til støtte for sit andet anbringende og efter det delvise frafald af anbringender har Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, der er appellant i sag C-447/17 P, som eneste anbringende til støtte for sin appel gjort gældende, at Retten begik en retlig fejl ved fortolkningen af begrebet »årsagssammenhæng«, idet den i præmis 161 i den appellerede dom fastslog, at der foreligger en tilstrækkelig direkte årsagssammenhæng mellem tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08 og det tab, som Guardian Europe har lidt som følge af, at selskabet måtte afholde omkostninger til bankgarantien i den periode, der svarer til overskridelsen af den nævnte sagsbehandlingstid.

23 Appellanten i sag C-447/17 P har nærmere bestemt anført, at Retten baserede sig på en fejlagtig forudsætning om, at beslutningen om at stille en bankgaranti træffes på ét eneste tidspunkt, dvs. på tidspunktet for »den oprindelige beslutning« om at stille garantien. Eftersom forpligtelsen til at betale bøden var gældende under hele proceduren for Unionens retsinstanser, havde Guardian Europe i første instans mulighed for at betale bøden og således opfylde den forpligtelse, som den var pålagt i denne forbindelse. Idet sagsøgeren i første instans havde mulighed for på ethvert tidspunkt at betale bøden, udgjorde selskabets beslutning om at stille en bankgaranti under hele proceduren i stedet for

at betale bøden en vedvarende beslutning. Den afgørende årsag til, at sagsøgeren i første instans skulle afholde omkostninger til en bankgaranti, er selskabets egen beslutning om ikke at betale hele bøden og om i stedet at stille en bankgaranti og ikke tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid.

24 Desuden bekræftes denne fortolkning af de faktiske omstændigheder i den foreliggende sag. Som det fremgår af den appellerede doms præmis 156, havde Guardian Europe tilbagekaldt bankgarantien den 2. august 2013 på et tidspunkt, der ikke har nogen forbindelse med den verserende sag for Unionens retsinstanser, nemlig 10 måneder efter afsigelsen af dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), og 16 måneder før afsigelsen af dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363).

25 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Kommissionen, er enig i de argumenter, som appellanten i sag C-447/17 P har fremført.

26 Guardian Europe, som er appelindstævnt i sag C-447/17 P, har gjort gældende, at Rettens forsinkelse i den foreliggende sag var den eneste grund til de supplerende omkostninger til den bankgaranti, som selskabet pådrog sig, idet der ikke påhviler selskabet noget ansvar i denne henseende. I denne forbindelse har Guardian Europe fremhævet, at selskabet ikke har tilsidesat nogen retsregel, da det besluttede at stille en bankgaranti til Kommissionen, da denne beslutning derimod var helt lovlig. Såfremt Domstolen måtte fastholde, at Guardian Europe med den lovlige beslutning om at stille en bankgaranti ifalder »ansvar«, ville sagen om tilsidesættelse af rettigheder, som beskyttes i artikel 47 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder (herefter »chartret«), miste enhver effektiv virkning, når en virksomhed har valgt at dække en del af sin bøde med en garanti.

27 Guardian Europe har anført, at der skal sondres mellem på den ene side de bankgarantiomkostninger, der er afholdt inden for den rimelige sagsbehandlingstid, og som i henhold til den retspraksis, der følger af bl.a. dom af 21. april 2005, Holcim (Tyskland) mod Kommissionen (T-28/03, EU:T:2005:139), og af kendelse af 12. december 2007, Atlantic Container Line m.fl. mod Kommissionen (T-113/04, ikke trykt i Sml., EU:T:2007:377), ikke kan erstattes, og omkostninger til bankgarantiomkostninger, der er afholdt efter den nævnte sagsbehandlingsfrist, på den anden side.

28 I denne henseende har Guardian Europe under henvisning til præmis 62 i dom af 21. april 2005, Holcim (Tyskland) mod Kommissionen (T-28/03, EU:T:2005:139), fremhævet, at en af de vigtigste grunde til, at Unionens retsinstanser har fastslået, at bankgarantiomkostninger ikke kan erstattes, når en afgørelse fra Kommissionen om at pålægge en bøde annulleres, hviler på den omstændighed, at de allerede forfaldne gebyrer i forbindelse med bankgarantien skulle betales til bankerne uanset det endelige udfald af annullationssøgsmålet. Denne begrundelse kan imidlertid helt klart ikke anvendes i den foreliggende sag, da Guardian Europe ikke havde skullet betale supplerende bankgarantiomkostninger, hvis Retten havde truffet afgørelse i sagen inden for en rimelig frist.

29 Guardian Europe har opfordret Domstolen til at forkaste de af appellanten fremførte argumenter i sag C-447/17 P, hvad angår kvalificeringen af beslutningen om at stille en bankgaranti som en »vedvarende beslutning«, og at stadfæste den analyse, som Retten foretog i den appellerede doms præmis 160.

30 Guardian Europe har tilføjet, at det af medlemsstaternes ret fremgår, at årsagssammenhængen kun brydes, hvis skadelidtes adfærd var forsætlig. I den foreliggende sag kan selskabets adfærd imidlertid ikke anses for at være forsætlig, da det aktivt havde forsøgt at fremskynde sagen for Retten og flere gange havde henvendt sig til Justitskontoret for at forhøre sig om, hvor langt sagen var nået.

31 Guardian Europe har derfor gjort gældende, at dette anbringende bør forkastes.

Domstolens vurdering

32 Det skal bemærkes, således som Domstolen allerede har fremhævet, at betingelsen om årsagssammenhæng i artikel 340, stk. 2, TEUF vedrører spørgsmålet om, hvorvidt der er tilstrækkelig direkte sammenhæng mellem EU-institutionernes adfærd og tabet, hvilket det påhviler sagsøgeren at bevise, således at den anfægtede adfærd skal være den afgørende årsag til tabet (dom af 13.12.2018, Den Europæiske Union mod Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, præmis 52 og den deri nævnte retspraksis).

33 For at fastslå, om der er en direkte sammenhæng mellem den adfærd, som Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, er blevet foreholdt, og det angivelige tab, skal det derfor undersøges, om tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08 er den afgørende årsag til det tab, som er forbundet med betalingen af omkostninger til bankgaranti i den periode, der svarer til overskridelsen af den nævnte sagsbehandlingstid.

34 I denne henseende skal det bemærkes, at Domstolen i forbindelse med et erstatningssøgsmål mod Kommissionen med henblik på at opnå bl.a. tilbagebetaling af omkostninger til en garanti, som sagsøgerne havde stillet for at få suspenderet de i den pågældende sag omhandlede – og senere annullerede – beslutninger om tilbagesøgning af restitutioner, fastslog, at når en afgørelse, der pålægger betaling af en bøde, tillader en mulighed for at stille sikkerhed for at sikre den nævnte betaling og morarenter indtil udfaldet af en påklage af beslutningen, følger tabet, der består af omkostninger ved sikkerhedsstillelsen, ikke af denne afgørelse, men af den berørtes eget valg om at stille sikkerhed i stedet for med det samme at overholde forpligtelsen til tilbagebetaling. Under disse omstændigheder fastslog Domstolen, at der ikke var nogen direkte årsagssammenhæng mellem den adfærd, som Kommissionen var blevet foreholdt, og det angivelige tab (jf. i denne retning dom af 28.2.2013, Inalca og Cremonini mod Kommissionen, C-460/09 P, EU:C:2013:111, præmis 118 og 120).

35 Retten fastslog i den appellerede doms præmis 160, at forbindelsen mellem overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08 og afholdelsen af omkostninger til bankgarantien i den periode, der svarede til overskridelsen, ikke kunne anses for at være blevet brudt af Guardian Europes oprindelige beslutning om ikke med det samme at betale en del af den bøde, der var blevet pålagt ved den omtvistede beslutning, og om at stille en bankgaranti.

36 Som det fremgår af den appellerede doms præmis 160, lagde Retten navnlig to omstændigheder til grund for sin konklusion nævnt i den foregående præmis i nærværende dom, nemlig for det første, at tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid ikke var mulig at forudse på det tidspunkt, hvor Guardian Europe anlagde sit søgsmål i sag T-82/08, og på det tidspunkt, hvor selskabet stillede en bankgaranti, og at selskabet med føje kunne forvente, at den nævnte sag ville blive behandlet inden for en rimelig frist, og for det andet, at tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid skete efter Guardian Europes oprindelige beslutning om at stille den nævnte bankgaranti.

37 Det kan imidlertid ikke på grundlag af disse to omstændigheder fastslås, at årsagsforbindelsen mellem overskridelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08 og det tab, som Guardian Europe har lidt som følge af, at selskabet måtte afholde omkostninger til bankgarantien i den periode, der svarer til overskridelsen af den nævnte sagsbehandlingstid, ikke kan være blevet brudt af denne virksomheds beslutning om at stille den nævnte garanti (jf. dom af 13.12.2018, Den Europæiske Union mod Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, præmis 57).

38 Dette vil kun være tilfældet, hvis det var obligatorisk at opretholde bankgarantien, således at den virksomhed, som havde anlagt et søgsmål til prøvelse af en afgørelse fra Kommissionen om at pålægge denne en bøde, og som havde besluttet at stille en bankgaranti for ikke at efterkomme afgørelsen med det samme, ikke havde ret til at betale bøden og ophæve bankgarantien før datoen for domsafsigelsen i forbindelse med dette søgsmål (dom af 13.12.2018, Den Europæiske Union mod Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, præmis 58 og den deri nævnte retspraksis).

39 Ligesom tilfældet er med hensyn til at stille en bankgaranti, kan den pågældende virksomhed, således som Domstolen allerede har fastslået, til enhver tid frit vælge, om den af hensyn til sine finansielle interesser fortsat vil opretholde bankgarantien. Således er EU-retten på ingen måde til hinder for, at virksomheden til enhver tid ophæver den bankgaranti, den har stillet, og betaler den pålagte bøde, når virksomheden, henset til omstændighedernes udvikling i forhold til, da garantien blev stillet, vurderer, at dette vil være mere fordelagtigt for den. Dette kan bl.a. være tilfældet, når afviklingen i retsforhandlingerne for Retten får den pågældende virksomhed til at skønne, at dommen vil blive afsagt på et senere tidspunkt, end hvad den oprindeligt havde forventet, og at omkostningerne ved bankgarantien dermed vil blive større, end hvad den oprindeligt havde anslået, da den stillede garantien (dom af 13.12.2018, Den Europæiske Union mod Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, præmis 59 og den deri nævnte retspraksis).

40 Henset til den omstændighed for det første, at den mundtlige forhandling i sag T-82/08 den 12. februar 2010, dvs. to år efter, at stævningen var blevet indgivet i forbindelse med sagen, således som det fremgår af Rettens konstateringer i den appellerede doms præmis 133, endnu ikke var blevet indledt, og for det andet, at Guardian Europe i sin stævning i første instans havde anført, at netop to år efter selskabets opfattelse udgør en normal frist for behandling af en sag som sag T-82/08, må det i det foreliggende tilfælde konstateres, at Guardian Europe senest den 12. februar 2010 måtte indse, at proceduren i denne sag ville vare meget længere end, hvad selskabet oprindeligt havde forventet, og at det, henset til de yderligere omkostninger, som opretholdelsen af bankgarantien ville indebære, kunne genoverveje, hvorvidt det var hensigtsmæssigt at opretholde den.

41 Under disse omstændigheder kan tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08 ikke anses for at være den afgørende årsag til det tab, som Guardian Europe har lidt som følge af, at selskabet måtte afholde omkostninger til bankgarantien i den periode, der svarer til overskridelsen af denne sagsbehandlingstid. Tabet var således et resultat af Guardians egen beslutning om at opretholde bankgarantien under hele proceduren i denne sag, til trods for de økonomiske konsekvenser, som dette indebar (jf. dom af 13.12.2018, Den Europæiske Union mod Kendrion, C-150/17 P, EU:C:2018:1014, præmis 61).

42 Det følger af ovenstående betragtninger, at Retten begik en fejl ved fortolkningen af begrebet »årsagsforbindelse«, idet den fastslog, at der foreligger en tilstrækkelig direkte årsagssammenhæng mellem tilsidesættelsen af en rimelig sagsbehandlingstid i sag T-82/08 og det tab, som Guardian Europe har lidt som følge af, at selskabet måtte afholde omkostningerne til bankgarantien i den periode, der svarer til overskridelsen af sagsbehandlingstiden.

43 Da dette anbringende skal tages til følge, skal appellen i sag C-447/17 P tages til følge, og domskonklusionens punkt 1 i den appellerede dom ophæves.

Om kontraappellen i sag C-479/17 P

Parternes argumentation

44 Med det enkelte anbringende, der er fremsat til støtte for kontraappellen i sag C-479/17 P, som skal vurderes før hovedappellen i denne sag, har Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, der er appellant i kontraappellen, anført, at Retten begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 65 at forkaste formalitetsindsigelsen om, at Guardian Europes krav om erstatning for tab af indtægter ville ophæve retsvirkningerne af en afgørelse, der er blevet endelig, nemlig konkret Kommissionens afgørelse af 23. december 2014 (herefter »afgørelsen af december 2014«).

45 Appellanten i kontraappellen i sag C-479/17 P har – ud fra den omstændighed, at de renter, som Kommissionen har betalt til Guardian Europe i henhold til afgørelsen af december 2014, har til formål at erstatte det tab, som selskabet har lidt som følge af fratagelsen af rådigheden over beløbet af den med urette betalte bøde – anført, at den af Guardian Europe nedlagte påstand om erstatning for tab af indtægter i sidste ende har til formål at opnå erstatning for dette tab til en højere sats end den, som Kommissionen anvendte i den nævnte afgørelse.

46 For at kunne kræve et højere afkast af det beløb, som Guardian Europe ikke kunne råde over som følge af den med urette betalte bøde, skulle selskabet imidlertid have anlagt et søgsmål med påstand om annullation af den nævnte afgørelse. I modsætning til konstateringerne i den appellerede doms præmis 64 havde dette erstatningssøgsmål således samme genstand og samme virkning som et annullationssøgsmål til prøvelse af afgørelsen af december 2014.

47 På denne baggrund skulle Retten have anvendt det princip om, at en endelig afgørelse ikke må drages i tvivl af et erstatningssøgsmål, der har samme genstand og samme virkning som dem, som et annullationssøgsmål ville have haft, hvilket princip fremgår af Domstolens praksis, herunder navnlig af dom af 15. december 1966, Schreckenberg mod Kommissionen (59/65, EU:C:1966:60), og af 14. februar 1989, Bossi mod Kommissionen (346/87, EU:C:1989:59, præmis 31-35), samt kendelse af 4. oktober 2010, Ivanov mod Kommissionen (C-532/09 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2010:577, præmis 23-25), og således afvist den af Guardian Europe fremsatte påstand om erstatning fra realitetsbehandling hvad angår det angivelige tab af indtægter.

48 Guardian Europe har anfægtet de af appellanten i kontraappellen fremførte argumenter i sag C-479/17 P.

Domstolens vurdering

49 Det bemærkes, at det fremgår af fast retspraksis, at et erstatningssøgsmål på grundlag af artikel 340, stk. 2, TEUF er indført som et selvstændigt middel med en særlig funktion i forhold til andre retsmidler og er underlagt betingelser, som er udformet med henblik på dets specielle formål, hvorfor afvisningen af annullationspåstanden ikke automatisk medfører, at erstatningspåstanden afvises (kendelse af 21.6.1993, Van Parijs m.fl. mod Rådet og Kommissionen, C-257/93, EU:C:1993:249, præmis 14 og den deri nævnte retspraksis).

50 Selv om en part kan anlægge erstatningssag uden herved i medfør af gældende retsforskrifter at være tvunget til at nedlægge påstand om annullation af den ulovlige retsakt, som har forårsaget tabet, kan den pågældende dog ikke på denne måde undgå, at afvisningen af et søgsmål, der vedrører det samme ulovlige forhold og tilsigter samme økonomiske resultat, må afvises (kendelse afsagt af Domstolens præsident den 26.10.1995, Pevasa og Inpesca mod Kommissionen, C-199/94 P og C-200/94 P, EU:C:1995:360, præmis 27 og den deri nævnte retspraksis).

51 Et erstatningssøgsmål skal således afvises, såfremt der hermed reelt tilsigtes en ophævelse af en individuel afgørelse, der er blevet endelig, og som, hvis det blev taget til følge, ville medføre, at retsvirkningerne af afgørelsen blev ophævet. Dette er tilfældet, hvis sagsøgeren gennem en sådan påstand søger at opnå samme resultat, som den pågældende ville have opnået, hvis vedkommende havde fået medhold i et annullationssøgsmål, som denne har forsømt at anlægge rettidigt (jf. i denne retning kendelse af 4.10.2010, Ivanov mod Kommissionen, C-532/09 P, ikke trykt i Sml., EU:C:2010:577 præmis 23 og 24 samt den deri nævnte retspraksis).

52 Det skal efterprøves, om den af Guardian Europe nedlagte påstand om erstatning, således som appellanten i kontraappellen i sag C-479/17 P har anført, på grundlag af artikel 340, stk. 2, TEUF med henblik på at opnå erstatning for skaden som følge af det hævdede tab af indtægter, har til formål at opnå samme resultat som et annullationssøgsmål anlagt til prøvelse af afgørelsen af december 2014.

53 Som det fremgår af den appellerede doms præmis 24, har Guardian Europe med sit erstatningssøgsmål bl.a. nedlagt påstand om erstatning for den skade, som selskabet angiveligt har lidt som følge dels af sagsbehandlingstiden i sag T-82/08, dels den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der er begået i den omtvistede beslutning og i dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), hvilken skade består i et tab af indtægter bestående i forskellen mellem dels de renter, som Kommissionen tilbagebetalte for en del af den bøde, der i sidste ende blev kendt uberettiget af Domstolen ved dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363), dels de indtægter, som selskabet kunne have haft, hvis det i stedet for at betale Kommissionen det pågældende beløb havde investeret det i sin virksomhed.

54 Det bemærkes videre, at således som det fremgår af den appellerede doms præmis 54 og 55, tilbagebetalte Kommissionen med afgørelsen af december 2014 den del af bøden, som blev kendt uberettiget af Domstolen i dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363), og betalte renter af dette beløb svarende til et beløb på 988 620 EUR.

55 Hvad angår denne afgørelse bemærkes, således som Domstolen allerede tidligere har fastslået, at det fremgår af artikel 266, stk. 1, TEUF, at det er den institution, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, der har pligt til at gennemføre de foranstaltninger, der er nødvendige til opfyldelse af den dom, hvorved retsakten er erklæret ugyldig. Dette gælder bl.a. betalingen af de skyldige beløb og tilbagebetalingen af det uretmæssigt udbetalte beløb samt betalingen af morarenter. I denne forbindelse har Domstolen præciseret, at betaling af morarenter er en foranstaltning til opfyldelse af en annullationsdom som omhandlet i artikel 266, stk. 1, TEUF, idet den tilsigter at yde en fast kompensation for ikke at kunne råde over en fordring og at tilskynde debitor til at opfylde annullationsdommen hurtigst muligt (jf. dom af 12.2.2015, Kommissionen mod IPK International, C-336/13 P, EU:C:2015:83, præmis 29 og 30).

56 Med henblik på fastlæggelsen af størrelsen af morarentebeløbet, som skal betales til en virksomhed, der har betalt en bøde, som Kommissionen havde pålagt, skal denne institution, efter annullationen af denne bøde, anvende den sats, der er fastsat hertil i Kommissionens delegerede forordning (EU) nr. 1268/2012 af 29. oktober 2012 om gennemførelsesbestemmelser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU, Euratom) nr. 966/2012 om de finansielle regler vedrørende Unionens almindelige budget (EUT 2012, L 362, s. 1).

57 Når den disponible kapital i en virksomhed, der er straffet med en bøde pålagt af Kommissionen, gør det muligt for den at betale den pålagte bøde, og denne bøde efterfølgende annulleres, skal det tab, der består i fratagelsen af rådigheden over denne kapital, normalt dækkes af Kommissionens betaling af morarenter af den med urette betalte bøde, beregnet i henhold til den delegerede forordning nr. 1268/2012, hvilket i det foreliggende tilfælde svarer til 988 620 EUR.

58 Det kan imidlertid ikke udelukkes, at rentebeløbet under disse særlige omstændigheder ikke er tilstrækkeligt til at sikre fuld erstatning for det lidte tab som følge af fratagelsen af rådigheden over det med urette betalte beløb.

59 Under sådanne omstændigheder skal den omhandlede virksomhed for at opnå erstatning for tabet som følge af en fratagelse af rådigheden over det med urette betalte beløb, som ikke dækkes af det beløb, der svarer til de af Kommissionen betalte morarenter, anlægge et erstatningssøgsmål på grundlag af artikel 340, stk. 2, TEUF.

60 Denne vurdering understøttes af artikel 266, stk. 2, TEUF, som fastsætter, at forpligtelsen for den institution, fra hvilken en annulleret retsakt hidrører, til at gennemføre de til opfyldelse af selve dommen nødvendige foranstaltninger, herunder betalingen af morarenter, ikke berører den forpligtelse, som måtte følge af anvendelsen af artikel 340 TEUF.

61 I det foreliggende tilfælde bemærkes, at Guardian Europe med erstatningssøgsmålet hverken har nedlagt påstand om tilbagebetaling af den del af bøden, som blev kendt uberettiget i dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363), eller betaling af renter af dette beløb, mens dette var i Kommissionens besiddelse, men tab af indtægter som nævnt i nærværende doms præmis 53.

62 Det bemærkes desuden, at hvad angår morarenter ville en eventuel annullation af afgørelsen af december 2014 ikke give anledning til en udbetaling til fordel for Guardian Europe af et andet beløb end de renter, som Kommissionen skulle tilbagebetale i henhold til den delegerede forordning nr. 1268/2012.

63 Det skal dermed fastslås, at den af Guardian Europe nedlagte påstand om erstatning på grundlag af artikel 340, stk. 2, TEUF med henblik på at opnå erstatning for tabet som følge af tabet af indtægter, ikke har til formål at opnå samme resultat som resultatet af et annullationssøgsmål, som kunne være blevet anlagt til prøvelse af afgørelsen af december 2014.

64 Retten fastslog dermed med rette i den appellerede doms præmis 64, at den af Guardian Europe fremførte påstand om et angiveligt indtægtstab hverken har samme genstand eller samme virkning som et eventuelt annullationssøgsmål anlagt til prøvelse af afgørelsen af december 2014 og dermed ikke skal afvises som procedurefordrejning.

65 Det kan derfor ikke foreholdes Retten, at den begik en retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 65 at forkaste formalitetsindsigelsen om, at den påståede erstatning for tab af indtægter ville ophæve virkningerne af en afgørelse, der er blevet endelig.

66 Det enkelte anbringende, der er fremsat til støtte for kontraappellen i sag C-479/17 P skal dermed forkastes som ugrundet.

Om hovedappellen i sag C-479/17 P

67 Til støtte for sin appel i sag C-479/17 P har Guardian Europe fremsat seks anbringender.

Om det sjette anbringende

Parternes argumentation

68 Med det sjette anbringende, der skal behandles først, har Guardian Europe anført, at Retten begik en retlig fejl ved at fastslå, at det kun er en dom, der er afsagt af en af Unionens retsinstanser i sidste instans, der kan indebære, at Unionen ifalder erstatningsansvar med henvisning til en tilsidesættelse af EU-retten.

69 Ifølge Guardian Europe udelukker Domstolens retspraksis således ikke udtrykkeligt muligheden for, at en afgørelse fra en lavere retsinstans kan give anledning til et erstatningssøgsmål under henvisning til, at der er sket en tilsidesættelse af EU-retten. Det princip, der er fastlagt i dom af 30. september 2003, Köbler (C-224/01, EU:C:2003:513), begrænser sig ikke til retsinstanser, der træffer afgørelse i sidste instans.

70 Selv hvis det antages, at det kun er en afgørelse fra en medlemsstats retsinstans, der træffer afgørelse i sidste instans, der kan indebære et erstatningsansvar med henvisning til en tilsidesættelse af EU-retten, ville det desuden ikke følge heraf, at dette princip også finder anvendelse med hensyn til Retten, henset til de forskelle, der findes mellem Retten og medlemsstaternes retter.

71 Eftersom Domstolen pr. definition ikke kan begå en tilsidesættelse af EU-retten i en dom, ville vurderingen i den appellerede doms præmis 122 desuden medføre, at Unionens retsinstanser aldrig kunne gøres ansvarlige for en tilsidesættelse af EU-retten.

72 Guardian Europe har endelig kritiseret Retten for i den appellerede doms præmis 124 at fastslå, at selskabet ikke har gjort alvorlige retslige funktionsforstyrrelser, bl.a. processuelle eller administrative, gældende.

73 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol som indstævnt i hovedappellen i sag C-479/17 P, har anfægtet Guardian Europes argumenter.

Domstolens vurdering

74 Med henblik på vurderingen af, om Guardian Europes klagepunkt med hensyn til den appellerede doms præmis 122 skal tages til følge, bemærkes, at Domstolen i forbindelse med princippet om, at en medlemsstat er erstatningsansvarlig for tab, som er forvoldt private på grund af tilsidesættelser af EU-retten, der må tilregnes staten, har fastslået, at dette princip også finder anvendelse, når den angivelige tilsidesættelse skyldes en afgørelse truffet af en ret i sidste instans i denne medlemsstat (jf. dom af 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, præmis 50).

75 For at nå til denne vurdering baserede Domstolen sig navnlig på, at den dømmende magt har afgørende betydning for beskyttelsen af borgernes rettigheder i henhold til EU-retten og på den omstændighed, at en ret, der træffer afgørelse som sidste instans, pr. definition er den sidste instans, hvor borgerne kan gøre de rettigheder, der følger af EU-retten, gældende. I denne sidstnævnte henseende har Domstolen fremhævet, at da en tilsidesættelse af disse rettigheder ved en endelig afgørelse fra en sådan retsinstans normalt ikke længere kan berigtiges, bør borgerne ikke fratages muligheden for at drage staten til ansvar for ved hjælp af dette middel at opnå beskyttelse af deres rettigheder ad rettens vej (jf. i denne retning dom af 30.9.2003, Köbler, C-224/01, EU:C:2003:513, præmis 33 og 34).

76 Det bemærkes, at det, i modsætning til det af Guardian Europe hævede, klart fremgår af Domstolens retspraksis, at det princip, der er anført i nærværende doms præmis 74, ikke finder anvendelse, når tilsidesættelsen af EU-retten begås af en ret i en medlemsstat, der ikke træffer afgørelse i sidste instans (jf. i denne retning dom af 28.7.2016, Tomášová, C-168/15, EU:C:2016:602, præmis 36).

77 Et erstatningssøgsmål mod staten er, så længe der ikke findes nogen national appeladgang over for en afgørelse fra en øverste retsinstans, ganske vist det eneste retsmiddel, som kan sikre en genopretning af tabet og dermed yde en effektiv beskyttelse af de rettigheder, som tilkommer borgerne ifølge EU-retten, men dette gælder imidlertid ikke for de afgørelser, som træffes af de ordinære domstole, da der findes nationale retsmidler, som muliggør appel, således at tilsidesættelser af EU-retten som følge af disse sidstnævnte afgørelser kan korrigeres eller berigtiges.

78 Som generaladvokaten har anført i punkt 110 i forslaget til afgørelse, udgør adgangen til domstolsprøvelsen en egnet fremgangsmåde til genopretning af tilsidesættelser af EU-retten som følge af afgørelser fra nationale retter, der ikke træffer afgørelse i sidste instans.

79 Det skal efterprøves, om det princip, som udelukker en medlemsstats erstatningsansvar for tab, som er forvoldt private på grund af en tilsidesættelse af EU-retten foretaget af en national retsinstans, der ikke har truffet afgørelse i sidste instans, kan overføres på ordningen vedrørende Unionens ansvar som fastsat i artikel 340, stk. 2, TEUF.

80 I denne henseende bemærkes for det første, således som det fremgår af artikel 19, stk. 1, første afsnit, TEU, at Den Europæiske Unions Domstol, som er betroet ansvaret for at sikre overholdelse af lov og ret ved fortolkningen og anvendelsen af traktaterne, omfatter Domstolen, Retten og et antal specialretter.

81 For det andet fastsætter artikel 256 TEUF, at Retten har kompetence til »som første instans« at påkende de sager, der er nævnt i denne bestemmelse, idet de afgørelser, der træffes af Retten inden for rammerne af disse sager, kan appelleres til Domstolen. Muligheden for at iværksætte appel til Domstolen er desuden fastsat i artikel 56 i statutten for Den Europæiske Unions Domstol.

82 Hovedtrækkende ved Unionens domstolssystem, som indført ved traktaterne med henblik på at sikre domstolskontrol i Unionens retsorden, gør det muligt at sidestille Retten med en ret i en medlemsstat, der ikke træffer afgørelse i sidste instans, således som generaladvokaten har anført i punkt 112 i forslaget til afgørelse.

83 På denne baggrund skal det – eftersom de tilsidesættelser af EU-retten, der udspringer af Rettens afgørelser, som kan appelleres til Domstolen, kan korrigeres eller berigtiges, hvilket, som det fremgår af den appellerede doms præmis 123, netop var det, der var tilfældet med dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494) – konkluderes, at adgangen til appel udgør en egnet fremgangsmåde til genopretning af fejl begået i disse afgørelser, idet det princip, der er anført i nærværende doms præmis 79, kan overføres i forbindelse med ordningen vedrørende Unionens ansvar som fastsat i artikel 340, stk. 2, TEUF, med hensyn til de nævnte afgørelser.

84 De tilsidesættelser af EU-retten, der skyldes en afgørelse afsagt af Retten, såsom dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), kan ikke indebære, at Unionen ifalder ansvar.

85 Retten begik dermed ikke et retlig fejl ved i den appellerede doms præmis 122 at fastslå, at Unionen ikke kunne ifalde ansvar som følge af indholdet af en retslig afgørelse, som ikke var blevet afsagt af en af Unionens retsinstanser, som træffer afgørelse i sidste instans, og som dermed kan appelleres.

86 Hvad angår det af Guardian Europe fremførte argument, som er nævnt i nærværende doms præmis 72, vedrørende Rettens vurdering i den appellerede doms præmis 124, fremgår det, således som generaladvokaten har anført i punkt 121 i forslaget til afgørelse, i modsætning til det af dette selskab hævdede, klart af den stævning, som blev indgivet til Retten, at påstanden om erstatning for den skade, der angiveligt er forårsaget af dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), kun var baseret på Rettens tilsidesættelse af Domstolens retspraksis i denne dom. Retten kan dermed ikke kritiseres for, at den i den appellerede doms præmis 124 fastslog, at appellantens argumentation i denne henseende ikke var støttet på, at der forelå alvorlige retslige funktionsforstyrrelser, som påvirker en af Unionens retsinstansers funktion.

87 Det sjette anbringende må derfor forkastes som ugrundet.

Om det første og det fjerde anbringende

Parternes argumentation

88 Med det første og det fjerde anbringende, der skal behandles samlet, har Guardian Europe kritiseret Retten for i den appellerede doms præmis 103 og 153 at have bekræftet, at selskabet ikke selv havde båret den byrde, som var forbundet med betalingen af den bøde, der blev pålagt af Kommissionen, og at selskabet dermed ikke kunne hævde, at det som følge af tilsidesættelsen af ligebehandlingsprincippet

i den omtvistede beslutning og i dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), havde lidt faktisk og reel skade som følge af det påberåbte tab af indtægter.

89 Guardian Europe har særligt gjort gældende, at Retten har tilsidesat begrebet »virksomhed« som omhandlet i EU-retten. Da Guardian-koncernen under den administrative procedure ved Kommissionen, der førte til den omtvistede beslutning, hele tiden er blevet behandlet som »en enkelt virksomhed« som omhandlet i EU-retten, eftersom den bøde, som Guardian Europe er pålagt, er blevet beregnet på grundlag af værdien af salget af Guardian-koncernen og ikke af salget af Guardian Europe, skulle Guardian-koncernen desuden anses for at være »en enkelt virksomhed« med henblik på inden for rammerne af artikel 340, stk. 2, TEUF at vurdere skaden som følge af Rettens tilsidesættelse af chartrets artikel 47 og Kommissionens og Rettens tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet.

90 Guardian Europe er desuden af den opfattelse, at Retten for at vurdere om, selskabet har lidt personlig skade, ikke kunne se bort fra, at koncernens filialer indgår i dens koncernsammenhæng, hvilke filialer selskabet desuden ejer 100%.

91 Endelig har Guardian Europe anført, at Domstolen er i besiddelse af alle de nødvendige oplysninger for at tildele en erstatning for det tab af indtægter, som selskabet angiveligt har lidt som følge af disse tilsidesættelser.

92 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, har anfægtet Guardian Europes argumenter.

93 Kommissionen har principalt gjort gældende, at Retten burde have anset påstanden om erstatning som følge af tilsidesættelsen af ligebehandlingsprincippet i den omtvistede beslutning for at være forældet. Ifølge Kommissionen drejer det sig om et spørgsmål om antagelse til realitetsbehandling og dermed om ufravigelige procesforudsætninger, som Unionens retsinstanser kan og skal tage under påkendelse af egen drift.

94 Kommissionen har subsidiært gjort gældende, at det fjerde appelanbringende bør afvises fra realitetsbehandling, eftersom påstanden om erstatning for tab af indtægter, der er rettet mod Kommissionen er en for sen anfægtelse af afgørelsen om tilbagebetaling af overbetaling af det foreløbige bødebeløb.

95 Mere subsidiært har Kommissionen anført, at Retten under alle omstændigheder ikke begik nogen retlig fejl ved at konkludere, at Guardian Europe ikke havde lidt nogen skade ved at foretage den foreløbige betaling af bøden. I modsætning til det, som Guardian Europe har gjort gældende, er selskabet ikke blevet behandlet som en enkelt virksomhed som omhandlet i EU-retten i den omtvistede beslutning med henblik på fastlæggelsen af bøden. Ifølge Kommissionen er det kun enheder med status som juridisk person, der kan gøres ansvarlige for tilsidesættelser.

96 Endelig, og endnu mere subsidiært, er Kommissionen af den opfattelse, at Guardian Europe, selv i tilfælde af, at de argumenter, der er fremført under det fjerde anbringende tages til følge, ikke har lidt noget tab af indtægter som følge af den angiveligt tilstrækkeligt kvalificerede tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der skulle være begået i den omtvistede beslutning. Kommissionen har i denne henseende anført, at anvendelsen af en metode til beregning af bøder, der indeholder dette salg, i virkeligheden blot ville medføre en forhøjelse af de bøder, som andre adressater er blevet pålagt, for så vidt som Guardian Europe ikke havde foretaget bundne salg.

Domstolens vurdering

97 Hvad for det første angår Guardian Europes argumentation vedrørende det angivelige tab af indtægter, som selskabet skulle have lidt som følge af den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der udspringer af dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), forkastede Retten, således som det fremgår af den appellerede doms præmis 122-125, påstanden om erstatning for denne angivelige tilsidesættelse, idet den ikke henviste til konstateringerne i den nævnte doms præmis 103 og 153 vedrørende den omstændighed, at appellanten ikke selv havde båret den byrde, som var forbundet med betalingen af den bøde, der blev pålagt med den omtvistede beslutning, men derimod henviste til, at Unionen ikke kan ifalde ansvar som følge af en retslig afgørelse, som ikke er afsagt af en af Unionens retsinstanser, der træffer afgørelse i sidste instans. Det følger heraf, at Guardian Europes argumentation er baseret på en fejlagtig læsning af den appellerede dom og dermed er ugrundet, og dette så meget desto mere som at Retten, således som det fremgår af nærværende doms præmis 84, under alle omstændigheder med rette kunne fastslå, at en sådan tilsidesættelse ikke kan indebære, at Unionen ifalder ansvar i henhold til artikel 340, stk. 2, TEUF.

98 For det andet bemærkes, således som det fremgår af nærværende doms præmis 93 og 94, at Kommissionen i sit svarskrift har anfægtet Rettens forkastelse i den appellerede doms præmis 46 og 65 af formalitetsindsigelserne om dels, at de økonomiske tab, der angiveligt er lidt som følge af den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der udspringer af den omtvistede beslutning, var forældede, dels at en erstatning for tab af indtægter ville ophæve virkningerne af afgørelsen af december 2014. Ifølge Kommissionen er disse formalitetsindsigelser udtryk for ufravigelige procesforudsætninger, som Domstolen er forpligtet til at tage under påkendelse af egen drift.

99 Hvad i denne henseende for det første angår formalitetsindsigelsen om forældelsen af det nævnte krav bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at forældelse udgør en afvisningsgrund, der, til forskel fra procesfristerne, ikke er en ufravigelig procesforudsætning, men udelukkende bevirker fortabelse af adgangen til erstatningssøgsmål, hvis sagsøgte begærer det (dom af 8.11.2012, Evropaïki Dynamiki mod Kommissionen, C-469/11 P, EU:C:2012:705, præmis 54), og at Unionens retsinstanser ikke ex officio kan efterprøve, om en forældelsesfrist er overholdt, hvilket skal gøres gældende af den af forældelsesfristen berørte part (dom af 14.6.2016, Marchiani mod Parlamentet, C-566/14 P, EU:C:2016:437, præmis 94 og den deri nævnte retspraksis).

100 Det skal dermed konstateres, at Kommissionen, hvis den ønskede, at Domstolen skulle annullere den appellerede doms præmis 46, hvori det blev konkluderet, at den nævnte formalitetsindsigelse blev forkastet, skulle have anlagt et kontraappelsøgsmål med henblik herpå, således som det fremgår af artikel 174, artikel 176 og artikel 178, stk. 2, i Domstolens procesreglement.

101 Hvad for det andet angår formalitetsindsigelsen om, at søgsmålet med påstand om erstatning for det angivelige tab af indtægter som følge af den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der udspringer af den omtvistede beslutning, ophæver retsvirkningerne af afgørelsen af december 2014, bemærkes, uden at foregribe spørgsmålet om, hvorvidt denne formalitetsindsigelse kan påkendes af Domstolen af egen drift, at Kommissionen med sin argumentation foreholder Retten den samme retlige fejl som den, der er omhandlet i det enkelte anbringende, der er fremsat til støtte for kontraappellen i sag C-479/17 P, der er anlagt af Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol. Som det er nævnt i nærværende doms præmis 66, skal dette anbringende dog forkastes som ugrundet.

102 Hvad for det tredje angår Guardian Europes argumentation om, at Retten i den appellerede doms præmis 103 og 153 tilsidesatte begrebet »virksomhed« som omhandlet i EU-retten, skal det bemærkes, at Domstolen allerede har fastslået, at ophavsmændene til traktaterne valgte at anvende begrebet »virksomhed« til at udpege ophavsmanden til en overtrædelse af konkurrenceretten, der kan

undergives en sanktion i henhold til artikel 101 TEUF eller 102 TEUF, og ikke begrebet »selskab« eller »juridisk person«, der er anvendt i artikel 54 TEUF (dom af 18.7.2013, Schindler Holding m.fl. mod Kommissionen, C-501/11 P, EU:C:2013:522, præmis 102).

103 Det fremgår af Domstolens praksis, at EU-konkurrenceretten vedrører virksomheders aktiviteter, og at begrebet »virksomhed« omfatter enhver enhed, som udøver økonomisk virksomhed, uanset denne enheds retlige status og dens finansieringsmåde (dom af 27.4.2017, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, C-516/15 P, EU:C:2017:314, præmis 47 og den deri nævnte retspraksis).

104 Domstolen har desuden præciseret, at begrebet »virksomhed« i denne kontekst skal forstås som en økonomisk enhed, også når denne økonomiske enhed juridisk set udgøres af flere fysiske eller juridiske personer (dom af 27.4.2017, Akzo Nobel m.fl. mod Kommissionen, C-516/15 P, EU:C:2017:314, præmis 48 og den deri nævnte retspraksis).

105 Begrebet »virksomhed« som omhandlet i ovennævnte præmis i nærværende dom anvendes specifikt med henblik på gennemførelsen af de relevante bestemmelser i EU-konkurrenceretten, herunder navnlig med henblik på udpegelsen af ophavsmanden til en tilsidesættelse af artikel 101 TEUF og artikel 102 TEUF.

106 Dette begreb finder derimod ikke anvendelse i forbindelse med et erstatningssøgsmål i henhold til artikel 340, stk. 2, TEUF. Som generaladvokaten har anført i punkt 73 i forslaget til afgørelse, er et sådant søgsmål et søgsmål i henhold til almindelige retsregler, der er reguleret af de generelle procedureregler, som i det foreliggende tilfælde er underlagt selskabsretten, og er uafhængige af logikken med hensyn til fordeling af ansvaret med hensyn til kartelretten.

107 Retten begik dermed ikke fejl med hensyn til begrebet »virksomhed« som omhandlet i EU-retten i den appellerede doms præmis 103 og 153.

108 Hvad for det fjerde angår Guardian Europes kritik, henset til selskabets faktiske forhold til sine filialer, af Rettens konstatering i den appellerede doms præmis 103 og 153 af, at selskabet ikke selv havde båret den byrde, som var forbundet med betalingen af bøden, bemærkes indledningsvis, at det, når en person selv har gjort krav på erstatning, påhviler denne bl.a. at bevise, at den skade, som kræves erstattet, er påført denne personligt.

109 Hvad i det foreliggende tilfælde angår det af Guardian Europe påberåbte tab af indtægter bemærkes, således som det fremgår af sagsakterne for Domstolen, at det er ubestridt for det første, at en del af bøden på 148 000 000 EUR, der blev pålagt Guardian Europe og selskabets moderselskab til solidarisk hæftelse, dvs. 111 000 000 EUR, blev betalt straks til Kommissionen i marts 2008, idet det resterende beløb på 37 000 000 EUR blev dækket af en bankgaranti, og for det andet, at denne garanti blev tilbagekaldt i juli 2013, da et samlet beløb på 48 263 003 EUR, svarende til et samlet beløb bestående af den resterende bøde, inklusive renter efterfølgende blev betalt til Kommissionen.

110 Det er desuden ubestridt, at som konsekvens af dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363), som bl.a. nedsatte den nævnte bøde til 103 600 000 EUR, har både beløbet på 7 400 000 EUR, der var dækket fra starten af den oprindelige overbetaling på 111 000 000 EUR i forhold til den af Domstolen tilpassede bøde, og det beløb på 48 263 003 EUR, som blev betalt til Kommissionen efter tilbagekaldelsen af bankgarantien, vist sig at være opkrævet med urette, dvs. et samlet beløb på 55 663 003 EUR.

111 I denne sammenhæng har Guardian Europe for Retten i forbindelse med påstanden om erstatning for den skade, som selskabet angiveligt har lidt som følge af en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, krævet en erstatning på 9 292 000 EUR for tab af indtægter, som selskabet angiveligt har lidt i perioden fra marts 2008, som er det tidspunkt, hvor beløbet på 111 000 000 EUR blev betalt, og den 12. november 2014, som er det tidspunkt, hvor Domstolens dom nedsatte den pålagte bøde. Det

påberåbte indtægtstab bestod navnlig af forskellen mellem dels de renter, som Kommissionen tilbagebetalte efter Domstolens nedsættelse af bøden, dels af de indtægter, som Guardian Europe kunne have haft i den anførte periode, hvis det i stedet for at betale det uberettigede beløb på 55 663 003 EUR havde investeret dette beløb i sin virksomhed.

112 I forbindelse med påstanden om erstatning for den skade, som selskabet angiveligt har lidt som følge af en tilsidesættelse af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08 for Retten, krævede Guardian Europe en erstatning på 1 671 000 EUR for tab af indtægter, som selskabet angiveligt har lidt i perioden fra den 12. februar 2010, som er det tidspunkt, hvor dommen i sag T-82/08 efter Guardian Europes opfattelse burde have været afsagt, og den 27. september 2012, som er tidspunktet for domsafsigelsen i denne sag, på grundlag af tilsidesættelsen af sagsbehandlingstiden i den nævnte sag. Det påberåbte indtægtstab bestod navnlig af forskellen mellem dels den del af de renter, som Kommissionen tilbagebetalte efter Domstolens nedsættelse af bøden, der vedrører den nævnte periode, dels af de indtægter, som Guardian Europe kunne have haft i den samme periode, hvis det i stedet for straks at betale det uberettigede beløb på 7 400 000 EUR havde investeret dette beløb i sin virksomhed.

113 Hvad for det første angår det beløb på 111 000 000 EUR, som blev betalt til Kommissionen i marts 2008, er et beløb på 20 000 000 EUR imidlertid, som det fremgår af Rettens udtalelser i den appellerede doms præmis 100 og 102, blevet betalt af Guardian Industries. Hvad angår det resterende beløb på 91 000 000 EUR forholder det sig imidlertid således, at det – selv om selve indbetalingen blev foretaget af Guardian Industries – på grundlag af en række aftaler indgået mellem Guardian Europe og dennes syv datterselskaber er disse sidstnævnte, som fra den 31. december 2007 ud fra et regnskabsmæssigt og økonomisk synspunkt har betalt den bøde, der blev pålagt af Kommissionen svarende til et beløb på 91 000 000 EUR i overensstemmelse med den fordeling, der følger af de nævnte aftaler. Hvad for det andet angår det beløb på 48 263 003 EUR, der blev betalt i juli 2013, har Guardian Europes syv datterselskaber hver især betalt en del af dette beløb direkte til Kommissionen.

114 Det følger heraf, at det uberettigede beløb på 55 663 003 EUR, herunder det beløb på 7 400 000 EUR, der blev betalt til Kommissionen i marts 2008, i det væsentlige er blevet betalt, ikke af Guardian Europe, men delvis af Guardian Europes syv datterselskaber og delvis af Guardian Industries, hvilket desuden ikke anfægtes af Guardian Europe.

115 Der skal imidlertid tage hensyn til den omstændighed, således som Guardian Europe har anført i sine bemærkninger for både Domstolen og for Retten, at dette selskab ejer 100% af disse datterselskaber. På denne baggrund, og således som generaladvokaten har anført i punkt 79 i forslaget til afgørelse, er de nævnte datterselskabers tab som følge af betalingen af den nævnte bøde således faktisk en økonomisk byrde, som bæres af det selskab, som disse datterselskaber er helt underlagt. Henset til denne omstændighed kunne Retten ikke, uden herved at begå en retlig fejl, ud fra det forhold, at Guardian Europes datterselskaber havde betalt denne bøde, konkludere, at dette selskab ikke selv havde båret den byrde, der var knyttet til betalingen af den nævnte bøde, eller af denne grund konkludere, at selskabet ikke kunne gøre krav på erstatning for det indtægtstab, der er nævnt i nærværende doms præmis 111 og 112.

116 Denne retlige fejl berører imidlertid ikke Rettens afgørelse om at forkaste den af Guardian Europe fremsatte påstand om erstatning for det nævnte tab af indtægter. Dette selskab kan således kun med føje hævde, at selskabet selv har lidt et faktisk og reelt tab bestående i et tab af indtægter, der er knyttet til den manglende mulighed for at investere de beløb, som Kommissionen uberettiget opkrævede af dets syv datterselskaber og af Guardian Industries, i selskabets virksomhed, hvis det godtgør, at disse selskaber, hvis de kunne have rådet over disse beløb, havde investeret dem i Guardian Europes virksomhed.

117 Guardian Europe har imidlertid ikke fremlagt nogen oplysning, der gør det muligt at fastslå en sådan omstændighed, idet dette selskab har begrænset sig til at gentage, at dets datterselskabers og Guardian Industries betaling af bøden havde medført en formindskelse af dets ressourcer, der påvirkede dets virksomhed i Europa.

118 Det følger af det ovenstående, at Retten med rette forkastede påstanden om erstatning for det nævnte tab af indtægter.

119 Det første og det fjerde anbringende skal derfor forkastes.

Om det andet anbringende

120 Med det andet anbringende har Guardian Europe gjort gældende, at Retten ved kun at tilkende selskabet 82% af det beløb, som det har krævet for bankgarantiomkostninger, der er betalt efter den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08, fordi Guardian Europes moderselskab, dvs. Guardian Industries, havde betalt 18% af dette beløb, tilsidesatte begrebet »virksomhed« som omhandlet i EU-retten, og desuden gengav de af Guardian Europe fremlagte beviser urigtigt.

121 Da dette anbringende vedrører det beløb, der er tilkendt af Retten som erstatning for det økonomiske tab, der er lidt som følge af Guardian Europes betaling af bankgarantiomkostninger i den periode, der svarer til overskridelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08, og punkt 43 i den appellerede doms domskonklusion er blevet ophævet, er det ikke længere fornødent at behandle dette anbringende.

Om det tredje og det femte anbringende

Parternes argumentation

122 Med det tredje til det femte anbringende, der skal behandles samlet, har Guardian Europe kritiseret Retten for at have begået en retlig fejl, da den forkastede påstanden om erstatning med henvisning til en angivelig skade på selskabets omdømme som følge af en tilsidesættelse af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08 og en tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet i den omtvistede beslutning og i dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), idet Retten dels baserede sig på manglende beviser for den påberåbte ikke-økonomiske skade, dels på den omstændighed, at enhver skade på selskabets omdømme som følge af disse tilsidesættelser var blevet tilstrækkeligt afhjulpet af konstateringen af tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08 samt af annullationen af den omtvistede beslutning og den af Domstolen foretagne nedsættelse af størrelsen af bøden.

123 Guardian Europe har fremhævet, at retten til erstatning for en ikke-økonomisk skade udspringer af selve formålet med retten til en rettergang inden for en rimelig frist, der er knæsat i chartrets artikel 47, og at det i Menneskerettighedsdomstolens praksis er anerkendt, at der er en formodning for, at en urimeligt lang sagsbehandlingstid forvolder en ikke-økonomisk skade.

124 Guardian Europe har desuden anført, at den omstændighed, at den bøde, som selskabet er blevet pålagt af Kommissionen i den omtvistede beslutning, var den højeste blandt de pålagte bøder, gav det indtryk, at dette selskab var den ledende deltager i det i denne beslutning hævdede kartel, selv om selskabet var den mindste producent, og dets deltagelse i dette kartel var af den korteste varighed, hvilket indtryk først blev korrigeret, da Domstolen i dom af 12. november 2014, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (C-580/12 P, EU:C:2014:2363), nedsatte størrelsen af den bøde, som Guardian Europe var blevet pålagt, til et andet og lavere beløb på grund af Kommissionens tilsidesættelse af princippet om forbud mod forskelsbehandling.

125 Guardian Europes »relative betydning« i overtrædelsen blev således fastholdt på et uforholdsmæssigt højt niveau i urimeligt lang tid, hvilket burde give ret til erstatning uden behov for fremlæggelse af supplerende beviser.

126 Endelig udgør hverken konstateringen af tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid eller annullationen af den omtvistede beslutning og den af Domstolen fastslåede nedsættelse af bøden ifølge Guardian Europe en tilstrækkelig erstatning for den skade på omdømmet, som selskabet har lidt indtil den nævnte konstatering og den nævnte annullation.

127 I denne henseende har Guardian Europe mindet om, at de bøder, som Kommissionen pålægger virksomheder, som overtræder EU-konkurrencereglerne, offentliggøres, således at markedsaktørerne, herunder forbrugerne, har kendskab til dem. Guardian Europe blev således med urette opfattet som førende aktør i det i den omtvistede beslutning hævdede kartel i den omhandlede periode.

128 På denne baggrund er Guardian Europe af den opfattelse, at den eneste passende form for erstatning i den foreliggende sag er en økonomisk erstatning beregnet som en procentdel af bøden, således som Retten fastslog i dom af 16. juni 2011, Bavaria mod Kommissionen (T-235/07, EU:T:2011:283, præmis 342 og 343).

129 Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, har anfægtet Guardian Europes argumenter.

130 Kommissionen har bl.a. under henvisning til dom af 28. februar 2013, Inalca og Cremonini mod Kommissionen (C-460/09 P, EU:C:2013:111, præmis 99), gjort gældende, at kravet om erstatning på grund af den angivelige skade på Guardian Europes omdømme som følge af den omtvistede beslutning er forældet, eftersom en sådan skade ikke kan gentages og blev forvoldt i sin helhed på tidspunktet for vedtagelsen af denne beslutning.

131 Subsidiært har Kommissionen gjort gældende, at Guardian Europes argumenter er ugrundede.

Domstolens vurdering

132 Hvad for det første angår Guardian Europes argumentation vedrørende det angivelige tab af indtægter, som selskabet har lidt som følge af den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der skete ved dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494), forkastede Retten, således som det fremgår af den appellerede doms præmis 122-125, påstanden om erstatning for denne angivelige tilsidesættelse, idet den ikke støttede sig på manglende beviser for den påberåbte ikke-økonomiske skade eller på den omstændighed, at enhver skade på appellantens omdømme som følge af denne tilsidesættelse var blevet tilstrækkeligt afhjulpet, men på, at Unionen ikke kan ifalde ansvar som følge af en retsafgørelse, som ikke er afsagt af en af Unionens retsinstanser, der træffer afgørelse i sidste instans. Det følger heraf, at denne argumentation er baseret på en fejlagtig læsning af den appellerede dom og dermed er ugrundet, og dette så meget desto mere som at Retten, som det fremgår af nærværende doms præmis 84, under alle omstændigheder med rette fastslog, at en sådan tilsidesættelse ikke kan indebære, at Unionen ifalder ansvar i henhold til artikel 340, stk. 2, TEUF.

133 Hvad for det andet angår Kommissionens argumentation vedrørende forældelsen af kravet om erstatning for en angivelig skade på Guardian Europes omdømme som følge af den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der skete ved den omtvistede beslutning, burde denne argumentation – eftersom det, således som det fremgår af den i denne doms præmis 99 nævnte retspraksis ikke ex officio kan efterprøves, om en sådan påstand overholder den forældelsesfrist, som den er underlagt – have været genstand for en af Kommissionen anlagt kontraappel i overensstemmelse med artikel 174, artikel 176 og artikel 178, stk. 2, i Domstolens procesreglement.

134 For det tredje har Guardian Europe anfægtet de begrundelser, som førte Retten til i den appellerede doms præmis 115 og 148 at forkaste påstanden om erstatning for en angivelig skade på selskabets omdømme som følge af den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der fulgte af den omtvistede beslutning, og af tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08, dvs. dels, at selskabet ikke havde godtgjort, at disse tilsidesættelser kunne skade selskabets omdømme, således som det blev fastslået i den appellerede doms præmis 113 og 145, dels at konstateringen af tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08 samt annullationen af den omtvistede beslutning og den af Domstolen foretagne nedsættelse af størrelsen på bøden, såfremt det formodes, at disse tilsidesættelser havde skadet Guardian Europes omdømme, var tilstrækkelige til at erstatte det påberåbte ikke-økonomiske tab, således som det blev fastslået i den appellerede doms præmis 114 og 146.

135 Hvad for det første angår de begrundelser, der er givet i den appellerede doms præmis 113 og 145, bemærkes det, at ethvert tab, som der nedlægges påstand om erstatning af i forbindelse med et søgsmål vedrørende Unionens ansvar uden for kontraktforhold i henhold til artikel 340, stk. 2, TEUF, skal være faktisk og sikkert. Med henblik på, at Unionen kan ifalde ansvar uden for kontrakt, skal tabet for det andet følge direkte af institutionernes ulovlige adfærd. Det påhviler under alle omstændigheder den part, som gør gældende, at Unionen har pådraget sig ansvar, at fremlægge afgørende beviser for det påberåbte tabs eksistens og omfang, og at der er en direkte årsagsforbindelse mellem den fejl, der er begået af den pågældende institution og det tab, der påberåbes (dom af 30.5.2017, Safa Nicu Sepahan mod Rådet, C-45/15 P, EU:C:2017:402, præmis 61 og 62 samt den deri nævnte retspraksis).

136 Det følger heraf, at Guardian Europes argumentation, hvorefter der i det foreliggende tilfælde var en formodning for det påberåbte ikke-økonomiske tab, som fritog selskabet for at fremføre beviser i denne henseende, er ugrundet.

137 Det bemærkes desuden, at det, ifølge fast retspraksis er Retten alene, der har kompetence til at fastlægge og bedømme de faktiske omstændigheder og til principielt at bedømme de beviser, den har lagt til grund ved fastlæggelsen af de faktiske omstændigheder. Når disse beviser er blevet forskriftsmæssigt tilvejebragt, og de almindelige retsgrundsætninger og de processuelle regler om bevisbyrde og bevisførelse er blevet overholdt, er det således alene Retten, der har kompetence til at vurdere, hvilken bevisværdi der skal tillægges de oplysninger, den har fået forelagt. Denne vurdering udgør ikke, medmindre beviserne er gengivet forkert, et retsspørgsmål, som er undergivet Domstolens prøvelsesret. En sådan urigtig gengivelse skal endvidere fremgå på åbenbar vis af sagsakterne, uden at det skal være fornødent at foretage en fornyet vurdering af de faktiske omstændigheder og beviserne (dom af 16.6.2016, Evonik Degussa og AlzChem mod Kommissionen, C-155/14 P, EU:C:2016:446, præmis 23 og den deri nævnte retspraksis).

138 I den foreliggende sag fastslog Retten i den appellerede doms præmis 112, at Guardian Europes argumentation om, at den omtvistede beslutning havde skabt et vildledende indtryk af den rolle, som denne virksomhed havde spillet i planglaskartellet, ikke var understøttet af beviser, som godtgjorde, at den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der fulgte af denne beslutning, med sin alvor kunne have betydning for selskabets omdømme ud over den betydning, der var knyttet til selskabets deltagelse i kartellet.

139 Retten fastslog desuden i den appellerede doms præmis 144, at Guardian Europes argumentation om, at dette selskab i længere tid er blevet opfattet som havende et særligt ansvar i den omhandlede overtrædelse på grund af tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08, ikke var understøttet af beviser, som godtgør, at tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i kraft af sin alvor kunne have betydning for appellantens omdømme ud over den betydning, der er forårsaget af den omtvistede beslutning.

140 Det bemærkes, at Guardian Europe hverken har godtgjort eller endog påberåbt, at vurderingerne i den appellerede doms præmis 112 og 144 hvilede på en urigtig gengivelse af beviser.

141 På denne baggrund fastslog Retten med føje i den appellerede doms præmis 113 og 145, at Guardian Europe ikke havde godtgjort, at den tilsidesættelse af ligebehandlingsprincippet, der fulgte af den omtvistede beslutning, eller at tilsidesættelsen af den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08 kunne skade selskabets omdømme, og forkastede derfor i den appellerede doms præmis 115 og 148 den påstand om erstatning, der var fremsat i denne forbindelse.

142 Hvad for det andet angår de begrundelser, der blev givet i den appellerede doms præmis 114 og 146, fremgår det klart af ordlyden af disse præmisser, at de er medtaget for fuldstændighedens skyld, idet de begrundelser, der er givet i den appellerede doms præmis 113 og 145 er tilstrækkelige til at forkaste påstanden om erstatning for den angivelige skade, som Guardian Europe havde påberåbt sig med hensyn til selskabets omdømme.

143 I denne henseende skal der erindres om, at det følger af Domstolens praksis, at når en af de af Retten anførte grunde er tilstrækkelig til at begrunde konklusionen i dens dom, påvirker de fejl, som en anden grund, der også omhandles i den pågældende dom, kan være behæftet med, under alle omstændigheder ikke den nævnte konklusion, hvorfor det anbringende, der støtter sig på disse fejl, er irrelevant og må forkastes (dom af 29.4.2004, Kommissionen mod CAS Succhi di Frutta, C-496/99 P, EU:C:2004:236, præmis 68 og den deri nævnte retspraksis).

144 Det tredje og det femte anbringende må derfor forkastes som delvis irrelevant, delvis ugrundet.

Søgsmålet for Retten

145 I overensstemmelse med artikel 61, stk. 1, i statutten for Den Europæiske Unions Domstol ophæver Domstolen, hvis den giver appellanten medhold, den af Retten trufne afgørelse. Domstolen kan i denne forbindelse enten selv træffe endelig afgørelse, hvis sagen er moden til påkendelse, eller hjemvise den til Retten til afgørelse.

146 Det er Domstolens opfattelse, at der i den foreliggende sag skal træffes endelig afgørelse i det erstatningssøgsmål, som Guardian Europe har anlagt, for så vidt som det med søgsmålet tilsigtes at opnå erstatning for den skade, der blev lidt ved afholdelsen af omkostninger til bankgarantier ud over den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08.

147 I denne forbindelse bemærkes, at Unionens ansvar uden for kontraktforhold som omhandlet i artikel 340, stk. 2, TEUF ifølge fast retspraksis forudsætter, at en række betingelser er opfyldt, nemlig at den adfærd, som Unionens institutioner lægges til last, har været retsstridig, at der foreligger et virkeligt tab, og at der er en årsagssammenhæng mellem denne adfærd og det hævdede tab (dom af 20.9.2016, Ledra Advertising m.fl. mod Kommissionen og ECB, C-8/15 P – C-10/15 P, EU:C:2016:701, præmis 64 og den deri nævnte retspraksis).

148 Så snart en af betingelserne for at pålægge Den Europæiske Union ansvar uden for kontraktforhold ikke er opfyldt, må sagsøgte i overensstemmelse med Domstoles praksis frifindes i det hele, uden at det er nødvendigt at undersøge de øvrige betingelser for et sådant ansvar (dom af 14.10.1999, Atlanta mod Det Europæiske Fællesskab, C-104/97 P, EU:C:1999:498, præmis 65 og den deri nævnte retspraksis). I øvrigt er Unionens retsinstanser ikke forpligtet til at undersøge disse betingelser i en bestemt rækkefølge (dom af 18.3.2010, Trubowest Handel og Makarov mod Rådet og Kommissionen, C-419/08 P, EU:C:2010:147, præmis 42 og den deri nævnte retspraksis).

149 Af de grunde, der er angivet i nærværende appels præmis 32-41, skal der ikke gives medhold i det af Guardian Europe anlagte erstatningssøgsmål for Retten, for så vidt som det med søgsmålet tilsigtes at opnå en erstatning på 936 000 EUR for det angivelige økonomiske tab, som bestod i betaling af omkostninger til en bankgaranti ud over den rimelige sagsbehandlingstid i sag T-82/08.

Sagsomkostninger

150 Ifølge procesreglementets artikel 184, stk. 2, træffer Domstolen, såfremt appellen tages til følge, og Domstolen selv endeligt afgør sagen, afgørelse om sagsomkostningerne.

151 Ifølge procesreglementets artikel 138, stk. 1, som i medfør af dets artikel 184, stk. 1, ligeledes finder anvendelse i appelsager, pålægges det den tabende part at betale sagsomkostningerne, hvis der er nedlagt påstand herom.

152 Da Den Europæiske Union, repræsenteret ved både Den Europæiske Unions Domstol og ved Kommissionen, har nedlagt påstand om, at Guardian Europe tilpligtes at betale sagsomkostningerne, og da sidstnævnte har tabt sagen, både i appellen i sag C-447/17 P og i hovedappellen i sag C-479/17 P, pålægges dette selskab at bære sine egne omkostninger og at betale samtlige omkostninger, som Den Europæiske Union, repræsenteret ved både Den Europæiske Unions Domstol og ved Kommissionen, har afholdt såvel i sagen i første instans som i disse to appelsager.

153 Da Guardian Europe har nedlagt påstand om, at Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, pålægges at betale sagsomkostningerne, og denne ikke har fået medhold i sit enkelte anbringende inden for rammerne af kontraappellen i sag C-479/17 P, pålægges sidstnævnte at bære sine egne omkostninger og at betale samtlige omkostninger, som Guardian Europe har afholdt inden for rammerne af den nævnte kontraappel.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Første Afdeling) for ret:

1) **Punkt 1 i domskonklusionen i Den Europæiske Unions Rets dom af 7. juni 2017, Guardian Europe mod Den Europæiske Union (T-673/15, EU:T:2017:377), ophæves.**

2) **Hovedappellen i sag C-479/17 P, anlagt af Guardian Europe Sàrl, forkastes.**

3) **Kontraappellen i sag C-479/17 P, anlagt af Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, forkastes.**

4) **Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, frifindes i det af Guardian Europe Sàrl anlagte erstatningssøgsmål, for så vidt som det med søgsmålet tilsigtes at opnå en erstatning på 936 000 EUR for det angivelige økonomiske tab, som bestod i betaling af omkostninger til en bankgaranti ud over den rimelige sagsbehandlingstid i den sag, der gav anledning til dom af 27. september 2012, Guardian Industries og Guardian Europe mod Kommissionen (T-82/08, EU:T:2012:494).**

5) **Guardian Europe Sàrl bærer sine egne omkostninger og betaler samtlige omkostninger afholdt af Den Europæiske Union, repræsenteret ved både Den Europæiske Unions Domstol og ved Kommissionen, såvel i sagen i første instans som inden for rammerne af appellen i sag C-447/17 P og i hovedappellen i sag C-479/17 P.**

6) **Den Europæiske Union, repræsenteret ved Den Europæiske Unions Domstol, bærer sine egne omkostninger og betaler samtlige omkostninger afholdt af Guardian Europe Sàrl inden for rammerne af kontraappellen i sag C-479/17 P.**

Underskrifter